
Onderwerp Ambitie uitbreiding van bos en planten van bomen

Zaaknummer		Teammanager	Veronique Nabben
B & W datum	12 december 2023	Afdeling/Team	RO
Naam steller	Jerome Beijers, Jan Erik Kikkert	Portefeuillehouder	Daan Janssen

Besproken met portefeuillehouder
Ja, met Daan Janssen op 13 november 2023

Openbaarheid
Ja, na het informeren van betrokkenen.

Bevoegd orgaan
B en W

Ter kennisname aanbieden aan de Raad

ADVIES

1. De gemeenteraad te informeren over de mogelijkheden voor de aanleg van bos en het planten van extra bomen via bijgevoegde raadsinformatiebrief.

Inleiding

In het collegeprogramma 2022-2026 heeft het college de ambitie uitgesproken om 10% meer bos aan te leggen en per inwoner een extra boom te planten, bovenop eerdere klimaatadaptatieplannen. Dit vertaalt zich naar ongeveer 45.000 bomen en 150 hectare bos. Het grondgebied van Venray bestaat momenteel voor 3062 ha uit bosgebied. Hiervan heeft de gemeente ca. 1400 ha in eigendom en beheer. Bomen en bossen spelen een cruciale rol bij het tegengaan van klimaatverandering door het vastleggen van koolstofdioxide en het verminderen van de negatieve effecten van extreem weer. Ook zorgen ze voor extra leefgebied voor tal van soorten en versterken daarmee de biodiversiteit. Er zijn diverse manieren om te komen tot meer bos en meer bomen.

Beoogd resultaat

Het informeren van de gemeenteraad over de voortgang van de ambitie om bomen en bos in de gemeente uit te breiden.

Argumenten

1.1 Het college heeft als ambitie om meer bos aan te leggen en bomen te planten in de gemeente. Door de raad te informeren over de voortgang via het rapport (bijlage 2) laat het college zien dat er een aantal concrete alternatieven in beeld zijn om aan de ambitie te kunnen voldoen.

1.2 Het college is verplicht om de raad te informeren over de voortgang van haar ambities.

Kanttekeningen of risico's

Niet van toepassing.

Communicatie

De gemeenteraad ontvangt de Raadsinformatiebrief over de mogelijkheden voor aanleg van bos en planten van bomen.

Financiële gevolgen

Er is een budget van 740.000 euro gereserveerd voor de aankoop van gronden voor de realisatie van bos. Jaarlijks is er beperkt budget beschikbaar voor de aanleg van bossen, gekoppeld aan het budget bij het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie.

Via LPLG hebben we aan het Rijk middelen gevraagd voor koplopersprojecten. Het gaat om het voormalige circuit, Rosmolen/Boschhuizerbergen, Smakterheide-Noord/Loobeekdal en oksel A73/N270.

Voor sommige alternatieven is nog geen budget beschikbaar. Voor concrete projecten die hieruit voortvloeien zal financiering geregeld moeten worden.

Vervolgtraject besluitvorming

Niet van toepassing.

Evaluatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

Bijlage 1: Raadsinformatiebrief Mogelijkheden aanleg van bos en planten van bomen

Bijlage 2: Rapport bossenstrategie

Naslagwerk

Niet van toepassing.

Gemeenteraad
Raadhuisstraat 1
5801 MB Venray

Concern

Raadhuisstraat 1
Postbus 500, 5800 AM Venray
Telefoon (0478) 52 33 33
Telefax (0478) 52 32 22
E-mail gemeente@venray.nl
Internet www.venray.nl
KvK-nummer 14132389

IBAN NL20 BNGH 028 5028 383 (belastingen)
IBAN NL11 BNGH 028 5008 757 (algemeen)
BIC BNGHNL2G

Datum 12 december 2023
Ons kenmerk
Pagina 1 van 1

Behandeld door Jerome Beijers
Uw kenmerk

Onderwerp Mogelijkheden voor aanleg van bos en planten van bomen

Geachte leden van de gemeenteraad,

In het collegeprogramma 2022-2026 heeft het college de ambitie uitgesproken om 10% meer bos aan te leggen en per inwoner een extra boom te planten, bovenop eerdere klimaatadaptatieplannen. Dit vertaalt zich naar ongeveer 45.000 bomen en 150 hectare bos. Bomen en bossen spelen een cruciale rol bij het tegengaan van klimaatverandering door het vastleggen van koolstofdioxide en het verminderen van de negatieve effecten van extreem weer. Daarnaast dragen zij bij aan versterking van de biodiversiteit.

Met deze brief informeren wij u naar de verschillende manieren hoe we invulling geven aan de bovenstaande ambities.

- Omzetten van agrarische percelen naar bos. De gemeente heeft diverse hectares aan agrarische gronden. De gronden zijn kortdurend of langdurend verpacht.
- Kwaliteitsverbetering van natuurgebieden. Delen van bestaande natuurgebieden bestaan uit lage kwaliteit natuur, zoals eentonige graslanden. Door deze om te zetten naar bos, neemt de kwaliteit toe.
- Planten van bomen langs infrastructuur. Herstel lanen in eigendom van de gemeente door op plaatsen waar bomen zijn verdwenen, nieuwe bomen te plaatsen. Overweeg ook extra aanleg van laanbomen langs wegen waar momenteel geen laanbomen staan.
- Gesprekken met (natuurterrein)terreinbeheerders. Treed in overleg met terreinbeheerders zoals Staatsbosbeheer en Limburgs Landschap om samen bos aan te planten. Ook zij hebben ambities om meer bos aan te leggen en vaak ook gronden. Onderzoek hierin samenwerkingsverbanden.

- Passieve verwerving van grond. Verwerf grond wanneer zich de kans voordoet op een locatie die geschikt is of strategisch om een grondruil mogelijk te maken, Hierdoor kunnen we op de geschikte plekken bos aanleggen.
- Koppelkansen met andere ontwikkelingen. Koppel bosontwikkeling aan nieuwe rode ontwikkelingen zoals woningbouw of bedrijventerreinen.
- Agroforestry. Dit staat nog in de kinderschoenen. Agroforestry kan een alternatief zijn op plekken waar reguliere landbouw als gevolg van bijvoorbeeld vernatting rondom Natura 2000-gebieden en beekdalen niet meer mogelijk is.
- Herstel en uitbreiding van houtwallen en singels in het buitengebied. Deze zijn relatief eenvoudig te realiseren en versterken de landschappelijke kwaliteit.

Financiën

Er is een eenmalig budget van 740.000 euro gereserveerd voor de aankoop van gronden en voor de realisatie van bos. Jaarlijks is er beperkt budget beschikbaar voor de aanleg van bossen, gekoppeld aan het budget bij het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie.

Via Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) hebben we aan het Rijk middelen gevraagd voor koplopersprojecten. Het gaat om 4 locaties.

- Het voormalige circuit nabij Merselo
- Rosmolen/Boschhuizerbergen
- Smakterheide-Noord/Loobeekdal
- Oksel A73/N270 aan de Baggerweg.

Voor sommige alternatieven is nog geen aanvullend budget beschikbaar. Voor concrete projecten die hieruit voortvloeien zal financiering bepaald moeten worden.

Het college van burgemeester en wethouders,

de burgemeester,

de secretaris,

M.C. Uitdehaag

E.G.J. Voorn

Mogelijkheden voor aanleg van Bos en planten van Bomen

Jerome Beijers

Jan Erik Kikkert

November 2023

Inhoud

1	Samenvatting.....	3
1.	Inleiding.....	4
2.	Onderzoek.....	4
1.1	2.1 Grond in eigendom.....	4
1.2	2.2 Grond niet in eigendom.....	4
1.3	2.3 Identificeren van korte termijn-kansen.....	5
3.	Alternatieven.....	5
3.1	Gronden in eigendom van de gemeente.....	5
3.1.1	Bomen en bos langs infrastructuur.....	5
3.1.2	Bosuitbreiding binnen het Nationaal Natuurnetwerk.....	5
3.1.3	Inzetten van landbouwgronden in eigendom.....	6
3.2	Verwerving van (landbouw)gronden.....	6
3.2.1	Actieve verwerving.....	6
3.2.2	Passieve verwerving.....	7
3.3	Samenwerken met andere partijen.....	7
3.4	Koppelkansen met andere ontwikkelingen.....	7
3.4.1	Bosuitbreiding in combinatie met energietransitie.....	8
1.3.1	3.4.2. Bosuitbreiding in combinatie met woningbouwprojecten.....	8
1.3.2	3.4.5 Wonen in nieuw bos.....	8
1.4	3.5 Natuur inclusieve landbouw.....	9
1.4.1	3.5.1 Voedselbossen.....	9
1.4.2	3.5.2 Agroforestry.....	10
1.5	3.6 Bijzondere landschapselementen.....	10
1.5.1	3.6.1 Tiny forests.....	10
4.	Financiën.....	11
5.	Conclusie.....	12
2	Bijlage.....	14
2.1	Overzichtskaart bestaande bosgebieden.....	14

1 Samenvatting

In het coalitieprogramma 2022-2026 heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om 10% meer bos aan te leggen en per inwoner een extra boom te planten, bovenop eerdere klimaatadaptatieplannen. Het grondgebied van Venray bestaat voor 3062ha uit bosgebied. Hiervan heeft de gemeente 1400ha in eigendom en beheer. Dit vertaalt zich naar ongeveer 45,000 bomen en 150 hectare bos. Bomen en bossen spelen een cruciale rol bij het tegengaan van klimaatverandering door het vastleggen van koolstofdioxide en het verminderen van de negatieve effecten van extreem weer. Daarnaast dragen zij bij aan bevordering van de biodiversiteit.

Nederland heeft relatief weinig bos in vergelijking met het totale landoppervlak in Europa. Het vinden van geschikte grond voor bosuitbreiding is een uitdaging, aangezien grond schaars is en intensief wordt gebruikt. Bosuitbreiding is een langetermijnproces. Het duurt tientallen jaren voordat nieuw aangelegde bossen volwassen en effectief zijn voor biodiversiteit, koolstofopslag en hittestressreductie. Toch dragen bomen en bos elk jaar bij aan deze doelen wanneer zij groeien.

Een werkgroep met deskundigen op het gebied van bos, bomen en waterwegen beveelt ondergenoemde mogelijkheden aan:

1. Inzet van gemeentelijke agrarische percelen: Transformeer kortdurend verpachte gemeentelijke landbouwgronden in eigendom naar bos.
2. Opwaardering van laagwaardige natuurgebieden: Verbeter en converteer laagwaardige natuurgebieden binnen het natuurnetwerk naar bos, bijvoorbeeld voormalig circuit de Peel.
3. Bomen en bos langs infrastructuur: Eenvoudig te realiseren langs wegen in eigendom van de gemeente. Herstel laanbomen die verloren zijn gegaan. Overweeg extra aanleg van laanbomen langs wegen waar nu geen bomen staan.
4. Gesprekken met Staatsbosbeheer en Stichting Limburgs Landschap: Voer overleg met deze organisaties om samenwerkingsmogelijkheden te verkennen.
5. Passieve verwerving van grond: Verwerf grond wanneer zich de kans voordoet, om prijsopdrijving te voorkomen. Overweeg het gebruik van niet-gewenste grond voor andere doeleinden of ruil.
6. Samenwerken met andere partijen: Zoek samenwerkingsmogelijkheden met terrein behorende organisaties, andere overheden, en particulieren om bosuitbreiding te bevorderen.
7. Koppelkansen met andere ontwikkelingen: Integreer bosuitbreiding in duurzaamheidsmaatregelen, ontwerp beleid voor een groennorm en benut ruimte efficiënt door middel van functiekoppeling.
8. Agroforestry: Overweeg proeflocaties beschikbaar te stellen om onderzoek naar de toepasbaarheid te faciliteren.
9. Bijzondere landschapselementen: Eenvoudig te realiseren en beeldbepalende rol in het landschap

1. Inleiding

In het coalitieprogramma 2022-2026 staat de ambitie om 10% meer bos te realiseren, bovenop de ambitie uit het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (Venray Vergroent) om per inwoner een extra boom te planten. Dit komt neer op grofweg 45.000 bomen en 150 hectare bos. Bomen en bos helpen de klimaatverandering te remmen door middel van het vastleggen van koolstofdioxide. Daarnaast dragen ze bij aan het verminderen of zelfs voorkomen van negatieve effecten als gevolg van klimaatverandering. Door klimaatverandering krijgen we steeds vaker te maken met extreem weer met hoge temperaturen, lange droge perioden, maar ook hevige regenval in korte tijd terwijl de kwaliteit van de leefomgeving en de biodiversiteit afnemen. Bomen en bos dragen bij aan het temperen van hoge temperaturen en zorgen voor een betere vochthuishouding in de bodem. Daarnaast zijn ze natuurlijk leefgebied voor tal van planten- en diersoorten. Via aanleg van bomen en bos draagt de gemeente bij aan de bevordering van biodiversiteit.

De bijdrage van bosuitbreiding als klimaatmaatregel wordt in het algemeen beschouwd als zeer effectief. De bijdrage van bosuitbreiding aan het vergroten van de hoeveelheid opgeslagen koolstofdioxide door bos kan groot zijn, tot ca 400 ton CO₂/ha over een periode van 50-60 jaar. Bomen slaan, in de vorm van biomassa, zowel boven de grond als in de bodem koolstofdioxide op. Gemiddeld haalt een boom 5 kg koolstofdioxide per jaar uit de lucht. Nederland is een van de landen met het kleinste areaal bos in verhouding tot het totale landoppervlak in Europa.

Voor de aanleg van bos is grond nodig. Grond is echter schaars en wordt intensief gebruikt. Bosuitbreiding is daarom niet op alle gronden even geschikt. Kansen voor bosuitbreiding zijn vooral aanwezig wanneer er slimme combinaties te maken zijn met andere functies en maatschappelijke opgaven.

2. Onderzoek

Er is een interne werkgroep samengesteld, waaraan verschillende deskundigen op het gebied van bomen, bos en waterwegen deelnamen. De eerste stap was gericht op het verzamelen van zoveel mogelijk diverse oplossingen en oplossingsrichtingen. Vervolgens zijn die mogelijkheden beoordeeld op effectiviteit en haalbaarheid. Ook zijn de eigendommen van de gemeente in kaart gebracht, zoals de langdurig verpachte gronden en waterlopen. Voor de analyse van de korte en lange termijn potenties is ook gebruik gemaakt van een kaart, die het verschil in bomen en bos laat zien tussen 1920 en 2023.

De analyse is onder te verdelen in drie stappen:

1.1 2.1 Grond in eigendom

- Het onderzoeken van eigendommen op potenties voor bosaanleg/aanplant van bomen.
- Het onderzoeken van koppelkansen.

1.2 2.2 Grond niet in eigendom

- Het onderzoeken van potenties elders dan eigendommen gemeente Venray.
- Het onderzoeken van mogelijkheden voor grondverwerving.

- Het onderzoeken van mogelijkheden voor het inzetten van grond van derden zoals(natuur)terrein beherende instanties (TBO's).
- Het onderzoeken van mogelijkheden voor vormen van natuurinclusieve landbouw met bos.

1.3 2.3 Identificeren van korte termijn-kansen

- Op basis van de eerste twee stappen zijn er een aantal kansen geïdentificeerd waar op relatief eenvoudige manier bos kan worden aangelegd of bomen kunnen worden geplant.

3. Alternatieven

Voor de aanleg van bos en de aanplant van bomen is grondpositie nodig. De aanleg/aanplant van bomen, boomgroepen en bos kan plaatsvinden op gronden in eigendom van de gemeente of op gronden in eigendom van andere partijen. Deze zijn verder uitgewerkt in dit hoofdstuk. Per alternatief zijn kort de belangrijkste voor- en nadelen benoemd.

3.1 Gronden in eigendom van de gemeente

De gemeente heeft zelf grond in eigendom en beheer. Voor de aanplant van bomen en bos zijn met name van belang de bermen, waterlopen, natuurgronden en agrarische gronden. Percelen in eigendom van de gemeente hebben als randvoorwaarde dat rekening gehouden moet worden met beheerkosten.

3.1.1 Bomen en bos langs infrastructuur

De gemeente heeft vele kilometers aan laanbeplanting in eigendom en beheer. Delen van deze beplanting blijkt om verschillende redenen onderbroken. Er ontbreken bomen binnen bestaande laanstructuren door natuurlijk uitval of actieve uitval (kappen ten behoeve van beheer/veiligheid of anders). Het opvullen van deze gaten in bestaande lanen is relatief eenvoudig te realiseren.

Voordelen:

- De gronden zijn al in eigendom.
- Er zijn al veel locaties aan te wijzen waar bomen in bestaande lanen ontbreken. Of waar ruimte aanwezig is voor de aanleg van een nieuwe laan. Dit is relatief snel een eenvoudig te realiseren.

Nadelen:

- De aanwezigheid van eventuele kabels en leidingen in de berm, die het planten of de groei van bomen belemmeren.
- De telkens terugkerende wens om wegen te verbreden ten koste van bestaande bermen.
- Het formaat bomen is groter dan bij de aanleg van bos en daarmee per boom aanzienlijk duurder dan bij bosaanleg.

3.1.2 Bosuitbreiding binnen het Nationaal Natuurnetwerk

De gemeente heeft ca. 1500 ha bos en natuur in eigendom en beheer. Er zijn enkele percelen natuur, bestaande uit een natuurbeheertype kruiden- en faunarijck grasland, waar de natuurwaarden erg laag

zijn. Deze gronden dragen in heel beperkte mate bij aan de biodiversiteit. Door de aanleg van bos op deze percelen zal de biodiversiteit toenemen en worden de natuurwaarden versterkt.

Voordelen:

- De gronden zijn al in eigendom van de gemeente.
- Snel te realiseren.
- Bescherming van bos is al geregeld via bestemmingsplan/omgevingsplan.

Nadelen:

- Binnen het NNN bepaalt de provincie de natuurbeheertypen. Aanpassing van het beheertype kruiden- en faunarijk grasland naar bos heeft goedkeuring van de provincie nodig. Hiertoe dient de gemeente een gemotiveerde aanvraag in te dienen bij de provincie voor aanpassing van het provinciaal natuurbeheerplan waarin de provincie de natuurbeheertypen heeft vastgelegd. Deze procedure kan tijd vergen.

3.1.3 Inzetten van landbouwgronden in eigendom

De gemeente heeft zelf ruim 6 ha landbouwgronden in eigendom die kortdurend zijn verpacht. Daarnaast heeft de gemeente ca 100 ha landbouwgrond langdurig verpacht. Het is erg lastig om deze langdurige verpachting van de percelen af te krijgen. Bij de kortdurende verpachte gronden is dat eenvoudiger.

Voordelen:

- Gronden zijn al in eigendom
- Bij kortdurende pacht is bos snel te realiseren

Nadelen:

- Er moet nog een afweging worden gemaakt of de gronden wel op de juiste plek liggen voor realisatie van bos.

3.2 Verwerving van (landbouw)gronden

De te verwerven gronden zijn grotendeels nu nog in landbouwkundig gebruik. Verwerving van gronden voor de aanleg van bos kan op twee manieren verlopen.

3.2.1 Actieve verwerving

Met actieve verwerving wordt bedoeld dat de gemeente actief op zoek gaat naar landbouwgronden met als doel deze te verwerven en in te richten als bos.

Voordelen:

- Grote(re) arealen zijn in één keer te realiseren, dus grote stappen om de ambitie te verwezenlijken.
- Het zoekgebied kan specifiek worden bepaald, dus locaties liggen dan op de juiste plek

Nadelen:

- Het is kostbaar.
- Het neemt veel tijd in beslag.
- Prijsopdrijvend effect op de grondmarkt.

3.2.2 Passieve verwerving

Met passieve verwerving wordt bedoeld het reageren op kansen die zich voordoen wanneer gronden te koop worden aangeboden.

Voordelen:

- Geen effect op de grondmarkt.
- Grotere arealen realiseren.

Nadelen:

- Neemt veel tijd in beslag.
- Afhankelijk van de kansen die zich voordoen.
- Locaties liggen niet altijd op de juiste/gewenste plek.
- Het is kostbaar

3.3 Samenwerken met andere partijen

Door de samenwerking op te zoeken is de gemeente voor realisatie van bos en bomen niet afhankelijk van eigen grondposities. Terrein behorende organisaties (TBO's) hebben mogelijk gronden in eigendom waarop bos gerealiseerd kan worden. Staatsbosbeheer en Stichting Limburgs Landschap zijn actief als terreinbeheerder binnen Venray. Maar ook grotere particulieren zoals Landgoed Geijsteren en andere overheden zouden hier een rol in kunnen spelen. De grond eigenaren brengen dan grond in en de gemeente zorgt voor de aanleg van bos en/of bomen.

Voordelen:

- Geen beheerkosten.
- Relatief goedkoop, want grondverwerving is nodig.

Nadelen:

- Afhankelijkheid van andere partijen.

3.4 Koppelkansen met andere ontwikkelingen

Binnen Venray lopen allerlei ontwikkelingen die een ruimtelijke claim kennen. Bijvoorbeeld opgaven binnen Venray Vergroent waarbinnen de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie een plek hebben. De transitie van het Landelijk Gebied, die wordt ingegeven door o.a. de biodiversiteitscrisis (inclusief stikstof en water) en klimaatcrisis, vraagt om naar de functies en het gebruik van het landelijk gebied te kijken en te beoordelen of deze nog wel op de juiste plek liggen. Er ligt een woningbouwopgave met nieuwe woonvormen die ook ruimte vraagt. Dergelijke ontwikkelingen kunnen samengaan met de realisatie van bos en/of de aanplant van bomen. Denk

hierbij aan het realiseren van bos of bomen als landschapselementen in te extensiveren landbouwgronden (rondom Natura 2000 en beekdalen), anticiperen op stoppende veehouderijen en de realisatie van een robuuste groenstructuren bij nieuwbouwplannen. Ook dragen bomen en bos bij aan verbetering van de biodiversiteit.

3.4.1 Bosuitbreiding in combinatie met energietransitie

Bij de aanleg van zonnepanelen op maaiveld kan als tegenprestatie een extra bijdrage in de vorm van bosaanleg worden gevraagd.

Voordelen:

- Koppelkansen met andere maatregelen in de strijd tegen klimaatverandering.

Nadelen:

- Er is nog geen beleid met een norm hoeveel bos per oppervlakte zonneweide kan worden gevraagd¹.

1.3.1 3.4.2. Bosuitbreiding in combinatie met woningbouwprojecten

Bij woningbouwprojecten is openbaar groen vaak een ruimtelijke sluitpost. En zeker bij uitbreidingen aan de rand van een kern bestaat de landschappelijke inpassing meestal uit een summiere groene structuur aan de rand van het projectgebied. Het beeld van onze woonomgeving is echter aan het veranderen en gezond wonen in een klimaat adaptieve omgeving met voldoende ruimte voor sport, spel en wandelen wordt steeds meer het gedachtegoed. Door te sturen op een robuuste groene structuur door het projectgebied heen als basis voor de inpassing van woningen kan hieraan invulling worden gegeven. Een robuuste groene structuur met veel bomen draagt dan tevens bij aan de ambitie voor bosuitbreiding.

Voordelen:

- We kunnen sturen op het areaal bos en bomen.
- Multifunctioneel bos draagt bij aan tal van maatschappelijke doelen binnen de woonomgeving.

Nadelen:

- Er is nog geen beleid met een passende groennorm per eenheid verharding die aansluit bij de maatschappelijke doelen.

1.3.2 3.4.5 Wonen in nieuw bos

Er is steeds meer vraag naar woonvormen in bos. Het toestaan van wonen in bestaande bosgebieden stuit tegen tal van bezwaren, zoals areaalverlies en biodiversiteitsverlies. Vrijwel alle bosgebieden hebben de bestemming natuur in het bestemmingsplan/omgevingsplan en een status als Nationaal

¹ Rijk, IPO, VNG en UvW hebben afspraken (publicatie 26-10-2023) gemaakt over een “nee, tenzij-principe” voor zonnepanelen op landbouw- en natuurgronden.

Natuurnetwerk binnen het provinciaal beleid. Dit staat wonen binnen deze gebieden niet toe. Om wonen in een bosrijke omgeving mogelijk te maken zullen er dus nieuwe bosgebieden aangelegd moeten worden, waarbinnen wonen wel mogelijk is.

Voordelen:

- Slim met ruimte omgaan door functiekoppeling.
- Bijdragen aan meerdere maatschappelijke doelen zoals fysieke en mentale gezondheid.

Nadelen:

- De combinatie met wonen in het groen vergt lange ontwikkeltijd van een bos. Het kan zo 20 jaar duren voordat de ervaring van wonen in een bos tot stand kan komen, omdat de ontwikkeling van een bos minimaal een generatie in beslag neemt.

1.4 3.5 Natuur inclusieve landbouw

De huidige landbouwmethoden zitten tegen de grenzen aan van wat onze leefomgeving aan kan. We moeten daarom meer naar een circulaire en natuur inclusieve vorm van landbouw waar de agrarische productiefunctie geen afbreuk doet aan de omgevingswaarden, maar deze juist versterkt. Vaak kunnen hier combinaties worden gemaakt met andere doelen zoals klimaatadaptatie. Natuur inclusieve landbouw sluit aan bij het principe van water- en bodem sturend. Natuur inclusieve landbouw draagt bij aan de biodiversiteit. Natuur inclusieve landbouw staat echter nog in de kinderschoenen.

1.4.1 3.5.1 Voedselbossen

Voedselbossen zijn een zeer extensieve vorm van landbouwkundig gebruik. Het is een landbouwsysteem dat ontworpen is om voedsel te produceren met behulp van meerjarige planten en bomen. Het is gebaseerd op de principes van natuurlijke ecosystemen en heeft als nevendoeel om een gezonde bodem te creëren, de biodiversiteit te vergroten en in de loop der jaren steeds minder onderhoud te vragen.

Voordelen:

- Relatief eenvoudig te realiseren in het landelijk gebied vanwege de blijvende agrarische bestemming.

Nadelen:

- Nog relatief weinig beproeft en sector is nog terughoudend vanwege gebrek aan onderzoek en proeflocaties.
- Omdat het past binnen de agrarische bestemming is een duurzame ontwikkeling op een locatie voor de lange termijn onzeker.
- Gebruik van snelgroeiende uitheemse gewassen hebben in het verleden nogal eens geleid tot overlast wanneer deze invasief bleken.
- Een voedselbos is arbeidsintensief, terwijl de opbrengst erg beperkt is. Het is daarom (vooralsnog) geen levensvatbaar verdienmodel voor een ondernemer.

1.4.2 3.5.2 Agroforestry

Agroforestry is een vorm van agrarisch gebruik en kan dus plaatsvinden op een agrarische bestemming. Deze vorm van natuur inclusieve landbouw bestaat uit een combinatie van houtige gewassen onderling of met landbouwgewassen. Er komt een toenemende vraag naar hout, bijvoorbeeld in het kader van duurzaam en klimaatneutraal bouwen. De huidige bossen in Nederland hebben een natuurfunctie waardoor er niet op grote schaal hout kan worden geoogst. Agroforestry combineert voordelen van natuur (klimaatmitigatie, klimaatadaptatie, biodiversiteit) met landbouw (productie en verdienmodel). In Nederland staat agroforestry nog in de kinderschoenen. Het ontbreekt nog aan inzicht in de relatie van diverse vormen van agroforestry tot verschillende bodems en landschapstypes. Dit betreft ook vragen rond geschikte locaties, maar ook inzichten in opbrengsten en wet- en regelgeving. Bij diverse bodemtypes kan agroforestry een geschikte functie zijn in bufferzones tussen ecologisch kwetsbare gebieden zoals Natura 2000-gebieden en intensieve landbouwgebieden. Op die manier kan agroforestry ook bijdragen aan verbetering van de biodiversiteit.

Voordelen:

- Combinatie met landbouw en verdienmodellen.
- Past binnen een agrarische bestemming.
- Voorziet in toekomstige grote vraag naar hout (bv. voor de duurzame bouw).

Nadelen:

- Er is nog weinig bekend over mogelijkheden en daardoor niet op korte termijn snel in te zetten.
- Gebruik van snelgroeïende uitheemse gewassen hebben in het verleden nogal eens geleid tot overlast wanneer deze invasief bleken.

1.5 3.6 Bijzondere landschapselementen

Naast de bovenstaande alternatieven is er nog een restgroep van kleine bosjes en solitaire bomen. Zij vormen relatief kleine ingrepen en dragen in kleine mate bij aan de ambitie, maar zijn vaak erg beeldbepalend in een landschap en daarom erg waardevol.

1.5.1 3.6.1 Tiny forests

Een Tiny forest is een dichtbegroeid, inheems bos ter grootte van een tennisbaan. Het is een effectief middel tegen hittestress en zorgt voor meer biodiversiteit. Een Tiny forest kan eigenlijk overal worden aangelegd.

Voordelen:

- Vanwege de zeer beperkte omvang eenvoudig te realiseren.

Nadelen:

- Door de beperkte omvang zijn ze relatief duur in onderhoud.

4. Financiën

Er is 750.000 euro gereserveerd voor aankoop van gronden voor realisatie van bos. Voor de aanleg van bossen is er jaarlijks beperkt budget beschikbaar dat gekoppeld is aan het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie.

De locaties ...

- Voormalig circuit;
- Rosmolen, Boschhuizerbergen;
- Smakt-noord/Loobeekdal;
- Oksel A73-N270;

... zijn bij de provincie Limburg ingediend als koploper project vanuit de LPLG-doelstelling bosrealisatie. De provincie heeft hierover nog geen besluit genomen.

Voor andere locaties uit deze strategie en nieuwe kansen die zich voordoen zal, wanneer het zich aandoet, budget geregeld moeten worden.

Een kanttekening is dat verwerving van gronden doorgaans tegen agrarische waarde plaatsvindt en realisatie van bos (of natuur) zorgt voor waardevermindering van de grond. De bestemming wijzigt dan naar natuur.

Er zijn aanleg-/inrichtingskosten voor uitbreiding van bos en bomen. Ook moet de gemeente rekening houden met beheerkosten indien zij zelf eigenaar of beheerder van het nieuwe bos/laan/bomen wordt.

5. Conclusie

Om invulling te geven aan de ambitie om 45.000 extra bomen te planten en 10% bosareaal uitbreiding, zijn verschillende wegen te bewandelen. De hieronder genoemde opties zijn het meest geschikt om uitbreiding van bomen en bos te realiseren. Beschikbaarheid van gronden is de meest bepalende factor voor de uitbreiding van bos. Door geschikte gronden in bezit te benutten en slim in te spelen op kansen die zich voordoen om kleinschalig grond te verwerven, kan de gemeente werk maken van bos en bomen uitbreiding.

Het aanplanten van bos en de ontwikkeling van bomen vereist een lange adem. Onze beleving van bos is een variatie tussen grote hoge bomen, lagere bomen, struiken en een ondergroei van kruiden en andere lage planten. Het duurt echter vele decennia voordat een nieuw aangelegd bos ook daadwerkelijk gaat passen binnen die beleving. Een volwassen bos dient veel verschillende doelen. Van het verhogen van biodiversiteit, het reduceren van hittestress en het opslaan van CO₂ (de 2 klein en onderaan) tot het verhogen van de belevingswaarde. Dat neemt niet weg dat een bos vanaf het moment dat het is aangelegd al bijdraagt aan die doelen. Elk jaar vormt de ontwikkeling van een jong recent aangelegd bos naar een volwassen bos een belangrijke schakel in de biodiversiteit. Elk jaar neemt de bijdrage aan het voorkomen/vermindere van hittestress en de opslag van CO₂ toe.

De gemeente Venray kan op korte termijn aan de slag met de volgende stappen:

- Het omvormen van agrarische percelen in eigendom van de gemeente tot bossen.
- Opwaarderen van laagwaardige natuurgebieden binnen het natuurnetwerk tot bos, zoals op voormalig circuit de Peel.
- Bomen en bos langs infrastructuur. De gemeente legt per jaar ongeveer 100 laanbomen aan. Dit loopt via aanbestedingen. Het is een optie om boomaanleg te versnellen door hiervoor meer middelen beschikbaar te stellen.
- Gesprekken met Staatsbosbeheer en Stichting Limburgs Landschap voeren.

Onderstaande mogelijkheden zijn aan te bevelen onderdelen van een bosaanlegstrategie.

Gronden in eigendom van de gemeente

Het slim benutten van gronden die al in eigendom zijn van de gemeente is een goede eerste stap naar uitbreiding van bomen en bos. Het inzetten van landbouwgrond in eigendom is vooral interessant voor percelen die kortdurend verpacht zijn.

Passieve verwerving van grond

De grootschalige verwerving van grond is erg kostbaar vanwege het prijsopdrijvende effect. Door grond te verwerven wanneer de gelegenheid zich voordoet, voorkomt de gemeente verdere stijging

van de kosten. Grond die niet op de gewenste plek voor bos ligt, kan ook voor een andere ambitie of opgave gebruikt worden. Of geruild worden tegen een stuk op een geschikte locatie voor bos.

Samenwerken met andere partijen

Samenwerkingsverbanden met Terreinbeherende Organisaties bieden interessante mogelijkheden voor bosuitbreiding. Daarnaast is het interessant om samenwerking met andere overheden of particulieren op te starten.

Koppelkansen met andere ontwikkelingen

Door aan te sluiten bij andere maatregelen duurzaamheid, beleid te ontwerpen voor een groennorm en slim met ruimte om te gaan door middel van functiekoppeling.

Agroforestry

Het verdienmodel van voedselbossen is helaas niet levensvatbaar voor een bedrijf. Agroforestry biedt meer toekomstperspectief. Momenteel zijn er meer onderzoek en proeflocaties nodig om te kunnen beoordelen of dit een toepasbaar alternatief kan zijn.

Bijzondere landschapselementen

Door beperkte omvang dragen zij in mindere mate toe aan de ambitie, maar ze zijn beeldbepalend in een landschap. Vanwege de beperkte omvang kunnen bijzondere landschapselementen eenvoudig worden gerealiseerd.

2 Bijlage

2.1 Overzichtsk kaart bestaande bosgebieden

Bosgebieden in Venray, zowel gemeentelijke eigendommen als, andere overheden, particulieren en terreinbeheerders, met een totaal van 3062ha (2020), waarvan 1400 ha in eigendom en beheer van de gemeente Venray.

